

ВИКОРИСТАННЯ АРХІТЕКТУРНОЇ СПАДЩИНИ З МЕТОЮ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

УДК 711

А.М. Рудницький

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра містобудування

АРХІТЕКТУРНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНО ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ТУРИЗМУ

© Рудницький А.М., 2005

Розглянуто проблему цілеспрямованого розвитку українського туризму та становлення туристичного бізнесу як не тільки одне із стратегічних завдань України, як засіб зміцнення престижу і можливість отримання прибутків, але й як справу загального збереження та охорони архітектурно-мистецької спадщини. Архітектурні передумови мають визначальне значення для входження України як рівноправного партнера до системи міжнародного туристичного бізнесу, що передбачає комплексне верифікування туристичних регіонів і міст з позиції світового стандарту.

Ключові слова: архітектурні передумови, економічно ефективна система туризму, науковий туризм, краєзнавчий туризм, міжнародний туризм, перспективні об'єкти, експозиція, фортифікація, міжнародний престиж.

Постановка проблеми. Цілеспрямований розвиток українського туризму та становлення туристичного бізнесу, архітектурні передумови його формування.

Мета статті. Розуміння значення розвитку туризму для держави й нації насамперед має два значення, а саме: економічний розвиток країни і формування престижу держави та нації. Дві головні задачі діяльності щодо розвитку української туристичної індустрії: перша – це справа загального збереження, вивчення та охорони пам'яток архітектури та містобудівельного мистецтва, друга – проведення інформативної та рекламної діяльності, створення належних умов для огляду пам'яток.

Основна частина. Розвиток туризму в Україні, становлення сучасного туристичного бізнесу – це є одне із завдань, які постали перед нами тепер, після проголошення незалежності України і напередодні входження України до Співдружності європейських держав.

Україна має бути багатою та престижною державою, але для цього необхідно розвивати економіку і цілеспрямовано формувати міжнародний авторитет. Туристична індустрія має пряме відношення до реалізації обох цих завдань, особливо в сучасних умовах України. Але сутність проблеми полягає в тому, що туристичну індустрію потрібно планомірно будувати.

Треба зазначити, що туризм займає чільне місце в економіці багатьох держав та окремих міст. Це стосується, зокрема, сучасної Італії та її міст Венеції, Флоренції й Рима, а також Греції, Єгипту й інших. Україна має не менші можливості для організації сучасної індустрії туризму, ніж ці країни. Туристичну індустрію потрібно планово формувати. Але складність цієї справи полягає насамперед в тому, що на цьому напрямі починати діяти нам треба фактично від нуля, а навіть інколи всупереч тому, що в нас вже тепер фактично робиться. Насамперед необхідно змінити напрям громадської думки щодо туризму. Протягом десятиріч звикли вважати, що туризм, особливо міжнародний, є сферою, у якій вирішальну роль грають насамперед органи політичної поліції, а економічні фактори мають другорядне значення. Тепер ситуація змінилася докорінно, але ми ще далеко не усвідомили господарчі й політичні її аспекти.

Для розвитку туризму необхідні дві передумови: мати **що** показувати та **кому** показувати. Тобто існують два генеральні напрями розвитку української туристичної індустрії. Перший – це загальне збереження, вивчення та охорона пам'яток архітектури та містобудівельного мистецтва. Друга передумова розвитку індустрії туризму в Україні, крім проведення інформативної та рекламної діяльності, полягає в тому, щоби створити належні умови для огляду пам'яток. Проте мова йде тут не тільки про створення умов для властивого огляду пам'яток і натурної експозиції біля них, але також, а може й насамперед, для перебування туристів у певній місцевості та регіоні. Необхідно створити біля пам'ятника таку обстановку, щоби турист почував себе добре, щоби ця місцевість та пам'ятка притягали би до себе туриста багатьма факторами, – не тільки історико-архітектурними, але й усіма іншими. Адже відомо, що людина, яка приїхала з іншої місцевості, а особливо з-за кордону, завжди бачить більше, ніж місцевий мешканець. Це стосується зокрема торгівлі, харчування, побуту, благоустрою; привітності місцевих мешканців та багато іншого. Отже, створюючи в регіоні умови для приймання туристів, ми зобов'язані подивитися на об'єкти показу ніби збоку, саме так, як їх бачитиме наш гість. Тобто необхідно комплексно верифікувати туристичні регіони та міста України з позицій світового стандарту. Все це, зрозуміло, не є справою одного дня, але важливість задачі вимагає того, щоби невідкладно тепер її поставити і надалі цю діяльність контролювати й спрямовувати продовж тривалого часу. Вхідження України як рівноправного партнера до системи міжнародного туристичного бізнесу, де панує надзвичайно жорстка мериторична й престижницька конкуренція, означає для нас необхідність зміни цілого ряду звичних для нас критеріїв та норм. Це є надзвичайно велика праця, яка вимагає дуже великих грошових вкладів.

Туризм як дуже ефективний спосіб отримання стабільних прибутків та безперечного зміцнення престижу країни на міжнародній арені має різновиди. Людей можуть притягувати в іншу країну або в інше місто зокрема такі причини туризму: а) проведення спортивних заходів, міжнародних змагань тощо; б) приїзд гостей з-за кордону на курорт або просто відпочинок; в) участь туристів в автобусних автомобільних або велосипедних екскурсіях; г) науковий туризм, а також перебування гостей з основною метою навчання на курсах підвищення кваліфікації або в університетах.

У цьому списку окреме місце займає красзнавчий туризм як самостійний вид туризму, але він може бути також елементом кожного з інших видів туризму. Він може посилювати значення й ефективність кожного з них, збільшувати їх вагомість та притягальну силу. В одній і тій самій поїздки можна поєднувати різні види туризму, наприклад, масові заходи можна супроводжувати оглядом відомих пам'яток архітектури й мистецтва. Вказана обставина має суттєве значення, зокрема для організації міжнародних спортивних змагань.

Для формування комплексної системи рекреації й туризму в Україні велике значення матимуть фортеці й замки, які знаходяться на українській території. Україна впродовж тривалого часу, фактично протягом всієї своєї історії перебувала в ситуації постійної воєнної загрози, реальної військової конфронтації держав. Тому будівництво фортифікацій було тут не розкішшю, а справою життя та смерті. Наявність у місті надійних військових фортифікацій було головною передумовою реальності існування та економічної діяльності міста, а не тільки справою його престижності та репрезентативності. Тому для будівництва й модернізації укріплень в Україні завжди запрошували найкращих спеціалістів світового рівня. Отже, в Україні протягом сторіч нагромаджено величезний фактичний матеріал із фортифікаційної справи загальносвітового значення.

Але для того, щоби експонувати українські замки, спочатку необхідно визначити їх стан збереження. Тепер цей стан в жодному разі не можна вважати задовільним. Протягом всієї історії України фортеці були потрібні насамперед для мілітарних цілей. Якщо наставав час, коли розвиток військової техніки вимагав модернізації або повної заміни конкретних форм укріплень, то застарілі фортифікації або їх елементи розглядалися вже тільки як матеріал, який треба модернізувати або як брухт, який тільки заважає. У більшості випадків, особливо в XIX сторіччі, старі елементи замків та фортець та обличкування валів використовували просто як джерело готового для вжитку будівельного матеріалу. Міські стіни розбирали, а камінь, який в Україні є переважно дефіцитом, використовували для будівництва інших споруд. На місці колишніх замків та оборонних стін у містах (оскільки ці

фортифікації розміщувалися переважно в міських центрах) зводилися нові модерні будови. Так, зрештою, діялося тоді у більшості випадків також в інших містах Центральної Європи. Зазначимо, що це додатково посилює архітектурний дефіцит збережених фортифікацій у сучасному обличчі європейських міст та зобов'язує нас особливо уважно вивчати історичні замки та фортеці та прикладати зусилля для їх збереження.

Висновки. 1. Україна посідає тепер всі необхідні передумови й необхідні якості для того, щоби стати в ряд найбільших туристичних країн Європи. Туризм реально може стати однією з провідних галузей української економіки. Важливо, що вагоме місце в туристичній діяльності в Україні можуть займати давні замки та міські фортифікації.

Але водночас є загроза, що існуючі тепер в Україні можливості можуть бути необачно нами назавжди загублені. Це напевно станеться, якщо справу розвитку туристичного бізнесу в Україні буде пушено на самоплив.

2. У сфері формування туристичного бізнесу в Україні ми маємо діяти широким фронтом, цілеспрямовано розгортаючи діяльність з усього комплексу питань одночасно. Для цього, по-перше, необхідно мобілізувати наукові сили та науковий потенціал для того, щоби виявити, описати й дослідити об'єкти, які мають бути предметом показу; по-друге, потрібно посилити діяльність суспільства в галузі законодавства, а також організаційної роботи з цього напрямку.

Для того, щоби зрушити цю справу з місця та втілити пропоновані рішення в життя, треба спочатку зосередити основну увагу на реалізацію вироблених нами постулатів та підходів в умовах невеликого числа найбільш вагомих та перспективних об'єктів – для того, щоби так перевірити ефективність прийнятих рішень і лише потім розширювати коло об'єктів вже із застосуванням отриманого досвіду. Іншими словами, ми маємо діяти відповідно до правил, які застосовують для виконання великих економічних та ідеологічних програм.

3. Ми маємо виходити з того, що питання про розвиток туризму в Україні стосується надзвичайно важливого напрямку розвитку української економіки й водночас формування міжнародного престижу України, зокрема в аспекті розвитку співпраці й співдружності європейських держав.

УДК 711

В.А. Абизов

Державний НДІ теорії та історії
архітектури і містобудування, м. Київ,
голова ІКОМОС України

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОГРАМ ВИКОРИСТАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗАМКОВИХ КОМПЛЕКСІВ

© Абизов В.А., 2005

Проаналізовано історико-архітектурну й історико-містобудівну спадщину України, оцінено історико-культурний потенціал замкових комплексів. Розглянуто питання збереження замків із залученням нетрадиційних джерел фінансування, використання їх територій для потреб туризму із створенням відповідної інфраструктури обслуговування. Досліджено застосування стратегічного планування.

Ключові слова: нетрадиційне джерело фінансування, стратегічне планування, інвестиційна програма, менеджмент містобудування, ефективний менеджмент.

Постановка проблеми. Підвищення ефективності облаштування замкових комплексів, їх залучення до інвестиційних програм.